СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА"

Рôкъ V. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 29-го Липня 1897. | Число 31.

Календарь.

Липень.		
29	Ч.	Марины муч.
30	П.	Якинта, Емиліяна
31	С.	Макрины, Дія
1	Н.	7. ПО СОШ. Илія прор.
2	П.	Симеона юрод., Езекіила
3	В.	Маріи Магдалины
4	С.	Трофима, Теофиля

Вôдъ Редакціи.

Вже минула половина 1897 року. Пригадуемо тому предплатникамъ „Свободы", щобъ выровнали свои залеглости, бо-жь прецѣнь кождый дуже добре знае, що выдаване газеты коштуе и намъ нѣхто за дармо нѣчого не зробить.

Если-жь нашй предплатники точно платити будуть пренумерату, мы не одно будемо могли написати мудре и пожиточне для нашихъ людей.

СПРАВЫ „СОЮЗА".

К[illegible]тъ

на пятьсотъ ($500) дол., котрй мы низше пôдписанй яко спадкоемцѣ по бл. п. Симеонѣ Климковскôмъ вôдъ „Р. Н. Союза" яко посмертне по нѣмъ получили, отсимъ посвѣдчаемо.

Пітсбургъ, Па. 15. юлія 1897.

† **Марія Климковска**
† **Иванъ Климковскій**

пôдп. М. Стефановичь.

При свѣдкахъ:
Даніилъ Павлишакъ
Изидоръ Штекля.

УВАГА.

Хотячй приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

И увѣдомити секретара пôдъ адресою.

Rev. John Ardan
225 Warren st.
JERSEY CITY, N. J.

ГАСИТЕЛѢ СВОБОДЫ!

Що коштувала неволеныхъ людей свобода?

Коли поглянемо въ исторію людскости, побачимо, що въ кождôмъ народѣ вытворила ся певна кляса людей, котра уважала себе за щось лучшого и мудрѣйшого вôдъ другои частины людей, а котра мусѣла працювати въ потѣ чола и на себе и на тамтыхъ. — Тота то выбрана горстка людей загарбала поволи въ свои руки всю власть, установляла догôднй для себе законы, казала другимъ людямъ на себе робити, а щобъ простый людъ не прозрѣвъ случайно и не скинувъ зъ себе того ярма, держала его въ темнотѣ и строгôмъ послуху. Если-жь хто зъ невдоволеныхъ обуривъ ся на таке поступоване и выступивъ противъ тому гнетови, внетъ его якъ ворохобника вмѣли приборкати. И такъ простый народъ стогнавъ у ярмѣ темноты и неволѣ довгй и довгй часы. Робивъ вôнъ на другихъ и немавъ права нарѣкати, а дальше ставъ уже привыкати до того, гадаючи що оно такъ повинно бути. Ажь при кôнци 18 столѣтя появили ся ученй люде въ Франціи, котрй скрôзь стали голосити чоловѣколюбнй думки. Они доказували, що той ладъ якій тревае, що вôнъ лихій и несправедливый, що не повинно такъ бути, щобы сотки працювало на одного, а той щобъ горѣлиць лежавъ и зъѣдавъ овочѣ людскои працѣ! Они отй ученй люде голосили, що всѣ люде рѣвнй передъ Богомъ и ту на земли, та що кожда людина мае право користати зъ дарôвъ природы, зъ науки и зъ щастя, бо всѣ люде злѣпленй зъ одного и того самого тѣста.

Тотй чоловѣколюбнй думки понесли ся стрѣлою помѣжь простый робочій народъ напередъ у Франціи а далѣ и по цѣлôй Европѣ и одинъ другому передававъ зъ устъ до устъ тотй святй а взнеслй слова: свобода, рôвнôсть и братерство! — Народъ на сей могучій покликъ ставъ прокидати ся зъ довговѣкового сну и заговоривъ самъ про себе, домагаючи ся для себе людскихъ правъ. Верховодячимъ пôдъ той часъ панкамъ не могло помѣстити ся въ головѣ, якъ той простый людъ, той ихъ живый инвентаръ, якъ вôнъ посмѣвъ домагати ся чогось подôбного и стали его ще бôльше давити.

Та все на земли конець мае. Такои святои справы, якъ вызволене ся народу зъ ярма неволѣ не можна вже было пригасити. Народъ чимъ разъ грôзнѣйше пôдносивъ голову, домагаючи ся для себе свободы и людскихъ правъ, а коли слова не помогли нѣчого, не стало терпцю и вôнъ хопивъ ся послѣднои дошки ратунку, взявъ ся до рѣзнѣ. И скрôзь тодѣ полили ся рѣки людскои крови винной и невинной. За цѣну крови народъ хотѣвъ выбороти для себе волю. И выборовъ, хоть не цѣлковиту та все-жь початокъ до неи бувъ. А коли у Франціи настала воля, то те чарôвне слово такъ солодке для кождого неволеного чоловѣка стрѣлою помчало ся по всѣй Европѣ и всюда стали люде протирати очи на покликъ тыхъ взнеслыхъ засадъ.

Не хочемо ту захвалювати якимъ способомъ народъ добувавъ волѣ, мы лишь кажемо якъ оно было, та по-при тôмъ не можемо на те забути, що якъ навѣть пса замкнути въ покою а опосля бити его, вôнъ якъ не буде мавъ де втечи, таки кине ся на чоловѣка и покусае.

А народъ рускій! хто-жь не знае, въ якôмъ ярмѣ вôнъ стогнавъ пôдъ желѣзною рукою польскихъ панôвъ и жидôвъ, якъ гнувъ вôнъ, а коли дôставъ тоту крыхôтку волѣ, якъ шалѣвъ зъ превеликои втѣхи?

И коли мы те все знаемо, въ якôмъ ярмѣ стогнавъ простый людъ, а коли бачимо яке пятно вытискае на народѣ неволя и коли мы опôсля згадаемо, кôлько людей впало въ бою за свôй народъ, борючись противъ того зла и за яку цѣну выборовъ собѣ народъ волю, що ажь за цѣну крови добувъ еи — то тымъ бôльше намъ цѣнити той дорогій скарбъ, якимъ есть свобода, котра намъ дае можнôсть свобôдно розвивати ся, просвѣчати ся и стати ся людьми!

Хоть воля въ бôльшôй части Европы проголошена, но не всюды она така, якою повинна бути. Ще и теперь домагае ся народъ еи розширеня а пр. якъ въ Россіи на перекôръ цивілізаціи 19 столѣтя истнуе ще самодержавіе и ще и теперь чимало офѣръ людскихъ падае въ здобуваню бôльшои свободы.

Та якось оно по-малу мусить бути лучше. Зъ кождымъ днемъ народъ приходить до бôльшои свѣдомости и хоть поволи та за те на тревало здобувае для себе догôднѣйшй права, выдираючи по кусникови нагайки зъ рукъ своихъ гнобителѣвъ.

Пôсля тыхъ нашихъ слôвъ кождый зъ васъ, любй читателѣ зрозумѣе велику цѣну свободы и кождый зъ васъ мусить знати, що тй, що мають власть у своихъ рукахъ не попустять еи самй добровôльно, доки масы не выборють еи собѣ самй.

Зовсѣмъ природно! Они тй посѣдаючй власть люде, боронять свого выгôдного житя и мы се розумѣемо по-части, але того здае ся нѣхто не потрафить поняти, щобъ люде забирали ся зъ краины гнету до свобôднои державы и ту замѣсть вчити людей користати зô свободы, ширилй на смѣхъ и ганьбу почесть до батога.

Такъ, се правда! Ту въ свобôднôй державѣ Америки, де такожь проляло ся чимало людскои крови въ борбѣ за свободу, ту позъѣзджали ся наемники и заложили компанічный варштатъ, на котрôмъ хотять здавити свобôдну думку у рускихъ людей а привернути поклôнъ и послухъ до брутальнои силы.

Компанічный варштатъ гасителѣвъ свободы!

Хочете пôзнати гôдну спôлку того варштату? Ось она:

„Православный Америк. Вѣстникъ" кидае ся за те на насъ, що мы не заливали ся гôркими слезами, коли вмеръ россійскій царь Александеръ III., а знову не тѣшили ся, коли вôдбувала ся коронація царя Николая II. — И пытаемо ся людей добрыхъ, чому мы именно повиннй були тѣшити ся и плакати? Чи тому, що рускому народови въ Россіи вôдобрано его найдорожшій скарбъ, его рôдну мову? Чи тому, що чимало щирыхъ людей, котрй уняли ся за простымъ хлопомъ гніе по россійскихъ тюрмахъ? Вы, може бути, тѣшите ся и плачете, якъ вамъ того потреба, а мы изъ-за царѣвъ не маемо причины анѣ плакати анѣ тѣшити ся! Насъ лишь болить те, якъ нашимъ рускимъ хлопомъ орють, якъ его ведуть у ярмѣ придавленого и свѣтла ему не дають.

Та тому, що мало есть такихъ людей, котрй бы могли розумѣти таку газету якъ „Правосл. Американскій Вѣстникъ", приняли собѣ тй гасителѣ свободы до варштату спôльника „Свѣтъ" и поставили за него звѣстного о. Гр. Грушку. На, мовлявъ, проповѣдуй царство темноты, а будешь ѣсти кашу. И „подвизуе ся" той великій поборникъ царату, котрый недавно кидавъ на него пекольнй громы.

Нынѣ дѣють ся розлично чуда, чомужь бы и того не могло бути. Та вô всѣмъ мѣра. Мы понимаемо, що для насущного хлѣбця, чоловѣкъ допустить ся не-одного. Були выпадки, що въ конечнôй потребѣ честнй неразъ люде допускали ся крадежи, але щобъ взяти ся за такъ погане ремесло, на те потреба вже цѣкавѣйшихъ людей. Гараздъ, боронити справы честно, доказувати фактами — мы нѣчо противъ того не маемо, адже-жь и мы не святй и мы лишь стремимо до того, щобъ выяснити правду. але щобъ для марного цента харкнути на свои переконаня и поклонити ся гнобителямъ свого народа, а що найважнѣйше и ту на свобôднôй земли проповѣдувати тое темне царство, уживаючи до того такихъ поганыхъ средствъ якъ брехнѣ, коршемныхъ прозвискъ и кидания болотомъ на поодинокй личности — того мы своимъ хлопскимъ розумомъ нѣякъ поняти не можемо. Та нѣ! О. Грушка не тôлько воюе, кидаючи ся на личности, вôнъ и до исторіи бере ся, вôнъ и зъ вôдтамъ дае намъ науки! А ось які

Каже вôнъ: — Погляньт[illegible] въ исторію Руси, якъ там[illegible] народъ боровъ ся за пр[illegible]вославну вѣру, кôлько н[illegible]терпѣвъ ся — киньте вô[illegible] себе геть папу, бо то ез[illegible]итъ! А коли такъ зробит[illegible] то дôстанете заразъ робо[illegible] и то черезъ цѣлый тыжде[illegible] по повному дневи, муд[illegible] будете такй якъ самъ ца[illegible] Соломонъ, всього буде[illegible] мати доволѣ, хиба вам[illegible] бракне пташачого молока.

Чи не смѣшне се? Ще[illegible] якъ! Кождый зъ насъ ду[illegible] добре знае, що рускій н[illegible]родъ не бувъ зъ першу к[illegible] толицкимъ, кождый и т[illegible] знае, що проливавъ кро[illegible] за те православіе — тôль[illegible] не потреба о тôмъ забуват[illegible] що тои православнои вѣр[illegible] за котру нашй батьки б[illegible]роли ся, що еи теперь в[illegible] такои нема. Що те прав[illegible]славіе, котре теперь е[illegible] въ Россіи, що оно казьон[illegible] — по указу зъ горы. [illegible] звѣстна рѣчь, що жад[illegible] религія не смѣе носити [illegible] собѣ жадныхъ путь хоть-[illegible] навѣть и царскихъ.

Если чоловѣкъ вызнае [illegible]кусь религію лишь для то[illegible] що надъ нимъ стоять [illegible] нагайкою и тому стоя[illegible] бо посредствомъ неи уде[illegible]жуе ся цѣлый системъ де[illegible]жавный въ Россіи — но д[illegible]руйте, се нее вѣра. А [illegible]рочити людямъ, що ту [illegible] Америцѣ мае вплывъ па[illegible] езуитъ и тымъ способо[illegible] дôстаемо ся назадъ пô[illegible] власть польскои шляхты [illegible] езуитôвъ — шкода бесѣд[illegible] Кождый о тôмъ дуже до[illegible] знае, що намъ ту нѣхто [illegible] нашôй роботѣ не наклад[illegible] намордникôвъ, якъ се въ в[illegible] штатѣ гасителѣвъ свобо[illegible] дѣе ся.

Та що то поможе бе[illegible]дувати! Мы хоть бы гру[illegible]

(Продовжене на другой сторонѣ.)

2

РОБÔТНИЧА СПРАВА.

Написавъ В. Зарѣчный.
(Дальше).

То суть двѣ головнй причины истнованя робôтничои справы. А теперь дальше пытане. Мы знаемо, що великй верствы людности суть позбавленй можности корыстати въ повнѣ зъ цивілізаціи; чи тй верствы мають бути вже засудженй на поконвѣчну нужду? Суть ученй, котрй говорять, що пôсля права природы, слабшй силы мусять пропадати. Кажуть: то есть борба о бытъ; сильнѣйшій мусить побивати слабшого, намъ сего годѣ змѣнити. Хиба бы робôтники не розмножувались, повѣдають. Высшй верствы за те мають радувати ся всѣми добрами людскои цивілізаціи. Ажь обридливо се слухати! И страшна се неправда! Бо звѣсна рѣчь, що та суспôльнôсть, котра зъ однои стороны дае свободу зъ другои-жь не дае хлѣба, мусить будити невдоволене, огôрчене. А далѣ выростае бунтъ, нищене навѣть того, що добре и красне и суспôльнôсть пропадае, бо не старае ся оперти на всѣхъ своихъ членахъ, а на немногихъ, котрй мають за задачу немаючихъ и потребуючихъ вызыскувати та дусити. А далѣ и не моральнымъ есть радити людямъ: не розмножуйтесь! И нерозумнымъ есть такъ казати, бо розумъ мае завсѣгды вышукати такй средства, котрй-бъ були зовсѣмъ моральнй и нѣкому не шкôдливй. На те-жь вôнъ прецѣнь розумъ!

У давныхъ Атенцѣвъ дипльоматы брали за свои поѣздки дієту два разы высшу вôдъ платы робочои; нынѣ дипльоматы, беруть принаймѣ сто разôвъ тôлько, кôлько звычайный робôтникъ. И е ту яка рôвнôсть, чи хоть така якъ у давныхъ Атенцѣвъ? Анѣ слѣду зъ неи. Скажуть: се есть дѣлане права борбы о бытъ. Мусять истнувати помѣжь людьми глубокй рôжницѣ. Чому мусять? Я гадаю, що борба о бытъ межи людьми мусить бути вкорочена — не говорю зовсѣмъ того, що люде хоть бы и у вôддаленôй будучинѣ, будуть собѣ рôвнй. Однакъ всѣ глубокй рôжницѣ мѣжь чоловѣкомъ а чоловѣкомъ мусять бути затертй, мусять зникнути, бо чоловѣкъ е чимсь бôльше, якъ звѣрятемъ: вôнъ мае свѣдомôсть того, що робить, та може свѣдомо до певнои цѣли стремѣти.

А врештѣ чи теперѣшня борба о бытъ мае за собою якй добрй наслѣдки? Чи дѣйсно она дае маетокъ тому, хто вмѣе заряджувати, та корысно для загалу его уживати? Чи теперѣшна борба о бытъ дае можнôсть тому, хто дѣйсно мае талантъ якій, або здôбнôсть дойти до повнои силы та значѣня? Чи не теперѣшня борба о бытъ спыхае міліоны и міліоны въ крайню нужду, въ котрôй жадного просвѣтку, нѣ жаднои надѣѣ? И за що-жь еѣ хвалити? За що-жь еѣ пôдносити до права природы, котрого чоловѣкъ не може змѣнити?

Жите людске выглядае въ нашихъ часахъ такъ, якъ кôньскй перегоны. Не все той кôнь перегонить другихъ, котрый найздорôвшій, найкрасшій, найскоршій. Часто переганяе его той, котрый есть не тôлько добрымъ конемъ, але и щасливымъ. Ему не лучивъ ся пôдчасъ бѣгу жаденъ припадокъ и вôнъ другихъ и лѣпшихъ лишивъ по-за собою. Мѣжь людьми знову такъ: сей уродить ся богачемъ, а сей бѣднымъ. Той мае всѣлякй средства до образованя, всѣляку выгоду, а сей лишь своихъ десять пальцѣвъ. Тамтой мае маетокъ, мае власнôсть, а сей хиба сумну славу пролетарія. Уроджене отже въ нашôмъ ладѣ значить богато.

Кажуть: Хто пильный, хто ощадный, вытревалый, може дойти також и до маетку и до выгоды. Наводять рôжнй-перерôжнй житеписи робôтникôвъ на доказъ, що и робôтникъ може взнести ся понадъ своихъ братôвъ. Але тй всѣ житеписи робôтникôвъ показують щось цѣлкомъ иншого именно, що чистый припадокъ выдвигавъ ихъ тôлько, а не жадна працьовитôсть. Примѣромъ у Швайцаріи бувъ робôтникъ, що называвъ ся Матвѣй Нефъ. Вôнъ ткачемъ та рôльникомъ на перемѣну. Бувъ се пильный робôтникъ та дуже ощадный. Живъ якъ разъ въ тôмъ часѣ, коли въ Швайцаріи пôдносивъ ся ткацкій промыслъ. Розрôстъ ткацтва пôднѣсъ и его и иншихъ. А коли бы вôнъ бувъ шевцемъ, а не ткачемъ, а коли бы вôнъ бувъ слабшій на тѣлѣ, а коли бы вôнъ не живъ въ часѣ розвою промыслу ткацкого, то чи бувъ бы дôйшовъ до того маетку, якимъ вôдтакъ роспоряджавъ? При тôмъ Нефъ бувъ нездатный до вôйска, бо бувъ одинъ цаль нисшій, якъ було треба. А если бы не бувъ нисшій, то що? Мôгъ бы стати, припустѣмъ, высшимъ офіциромъ и вôдхотѣло бы му ся ткацтва. Кôлько то можливыхъ дорôгъ було для Матвѣя! А чистый припадокъ и не оденъ, зробивъ его богатымъ міліонеромъ. Отже чи можна говорити до робôтникôвъ: Будьте пильнй, ощаднй а досягнете великого маетку. Не можна, бо до богацтва веде робôтникôвъ чистый припадокъ, а не жадна пильнôсть и т. д. Подôбныхъ примѣрôвъ можна навести бôльше. А всѣ они будуть немовь промовляти: се щасте, се чисти[illegible] припадокъ, тысячамъ другимъ не удало ся само, що ему такъ хорошо пôйшло! Щасте, я[illegible] льотерія. На него, якъ на льотерію, богато с[illegible]вить людей, чи тамъ богато хоче бути щасл[illegible]выми, але чи-жь всѣмъ удае ся выграти? Од[illegible]му приснили ся нумера, сонъ свой вôнъ ува[illegible] за щасте, ставить, програе. Для него щасте б[illegible] тôлько сномъ. И такъ другому, третому... и т[illegible]сячному. Для богато-жь людей суджено ст[illegible] богатыми черезъ льотерію? Майже нѣкому. Та[illegible] и робôтникамъ! Бо чи-жь богато робôтник[illegible] суджено бути богатымъ черезъ працю? Май[illegible] нѣкому, звучить немила, обурююча навѣть в[illegible] повѣдь.

Дехто скаже менѣ: Нема що о щастю м[illegible] людьми говорити! Хто нынѣ щасливый на свѣт[illegible] Кождый мае свое горе, чи вôнъ робôтникъ, [illegible] хлопъ, чи урядникъ, чи міністерь, чи на[illegible] самъ цѣсарь! Всѣ скаржать ся на свою до[illegible] всѣмъ не конче добре на свѣтѣ. Тому й н[illegible] властиво робôтничои справы. Найкрасше, [illegible] чоловѣкъ мае задоволене, що працюе. То[illegible] вôнъ и найщасливѣйшій. Якъ не бажаю о т[illegible] говорити, а все-жь таки мушу завважати, [illegible] рѣчь зовсѣмъ не такъ мае ся. Робôтникам[illegible] ходить о „щасте" а о можнôсть користати [illegible] дôбръ культуры та зъ пріемностей житя. А [illegible] не годенъ! Чи-жь черезъ те не зростае у н[illegible] невдоволене, чи-жь то невдоволене, коли [illegible] росширить си на загаль, не буде грôзнымъ [illegible] тыхъ, що выхилюють чару житя до дна? [illegible] режѣть ся гнету міліонôвъ, бо колись мілі[illegible] васъ згнетуть и потороща̀ть.

Робôтнѣкъ хоче освѣты и добробыту, [illegible] ублагороднити свое жите. А не може, бо о[illegible]

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at Mt. CARMEL, PA. of each week by the „SVOBODA“ Publishing Co.

All comunications should be addressed to:

„Svoboda“
PRINTING OFFICE
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA“
PRINTING OFFICE
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продовжене зô стороны першои.)

свои зговорили и хоть бы якъ доказували, они свое будуть при варштатѣ робити, бо за те имъ платять. Мѣсто вчити народъ, якбы лѣпше жити, они пхають насъ зъ 19. вѣку въ середнй вѣки, и пôдôймають брата на брата, заводячи споры религійнй. Мы се знаемо и тому о. Грущцѣ вôдповѣдати бôльше не будемо. Ему позваляемо на насъ говорити, що ему лишь подобае ся — бо ему се вôльно.

А тымъ часомъ мы будемо старати ся вказувати нашимъ людямъ якбы уладити ся, щобъ лекше було жити, та щобъ просвѣтою мы зрôвнали ся зъ иншими цівілізоваными народами.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Майфильдъ, Па. 20. юлія 1897.

Робота у насъ трохи поправила ся. Вже третый тыждень робить по три кводры кождый день. Люде якъ бы по довгôмъ снѣ зачинають рушати ся кождый по своей воли. Старшй пишуть до краю, що незадовго може вернуть ся ґаздувати на вôтцѣвскій ґрунтъ, бо вже досить набѣдували ся въ Америцѣ. Молодшй знову, що не мають охоты, якъ той пташокъ, що зъ клѣтки втече, назадъ до краю вертати, знову инше думають. Они знають, що кождый розумный хлопець, если хоче на старôсть спокôйно жити, мусить за молоду забеспечити ся; длятого заложили собѣ тутъ братство, до дотрого теперь вписало ся 68 членôвъ. Если котрый зъ членôвъ оженить ся, то братство заплатить ему цѣле вступне до другого братства. — Дня 18. с. м. въ недѣлю повѣнчали О. Обушкевичь Михаила Каваша зъ Меланіею Свистъ. Весѣле вôдбулось дуже красно, не такъ якъ то перше бувало, що гостѣ напивши ся кричали на всю губу а въ кôнци побили ся, тай на другій день знову зганяли весѣле, але вже не до „пана молодого“, тôлько до „скваера“. — На 25. юлія мае бути знову кôлька весѣль, лишь незнати чи и тамъ такъ красно будуть бавити ся (почекайте честнй читателѣ, якъ побачу то напишу).

Нашй люде, що не мають замѣру вертати до краю, закупили цѣлу сторону одной улиць (щось зъ 15 лотôвъ) та будують собѣ домы. Мѣжь иншими закупивъ тамъ лоты Алексей Шлянта, де намѣряе побудувати фабрику мыла. — Бизнесесты уважайте, якъ буде готова щобысте все мыло вôдъ Лепка купували.

До насъ бузьки якось дуже часто залѣтують и за кождымъ разомъ приносять по кôлька хлопцѣвъ. Хрестины вôдбувають ся завсе дуже тихо, безъ всѣхъ непотрѣбныхъ крикôвъ, якъ перше бувало — люде ходять до читальнѣ въ вôльный часъ и вже познали себе, що не тою дорогою треба поступати якъ перше, що на хрестинахъ неразъ кричали до самого рана, ажь самъ ґазда мусѣвъ неразъ кумовъ выгнати.

Майфильдчанъ.

ВѢСТИ ЗЪ КАНАДЫ.

Осторога передъ безсовѣстнымъ ошустомъ!

Щобы на будуче остеречи Родимцѣвъ передъ всякого рода ошустами, подаю до вѣдомости:

При концѣ мая сего року появивъ ся въ Виннипегу агентъ зъ Сполуч. Державъ зъ Дакоты П. Е. Юнгъ зъ подписомъ: „Президентъ руского кольонизацийного Товариства Кумп. П. Дакота“, а коли побачивъ нашого народа велике число въ Виннипегу — здумавъ скористати зъ доброи нагоды. Хто сего року бачивъ нашихъ прибувшихъ зъ Галичины до Виннипегу, де до 5000 народу въ пару мѣсяцяхъ прибуло — не подивує ся, коли мѣжь ними були такій, котрй не були вдоволенй тымъ, чого еще не мали анѣ знали. Кôлькадесять родинъ нашихъ лишило ся въ Виннипегу зъ замѣромъ купити тутъ землю и топ-якъ глядали. П. Юнгъ познакомивъ ся зъ нашими, а знаючи троха россійской мовы, не було му трудно, людей еще не освѣдчившихъ, збаламутити. Ставъ вôнъ говорити, що Дакота мае краснй дарованй фармы, що тамъ климатъ теплѣйшій нѣжь въ Канадѣ, суть краснй сады и що всяка озимина тамъ удае ся. На таку гладку бесѣду дали ся дуже легко нашихъ 20 родинъ зланати. Помимо моей перестороги дали ся увести п. агентови нашй, на жаль заможнѣйшй, и около 15-го червня выѣхали до Дакоты зъ цѣлыми родинами.

А що той п. Юнгъ добре знавъ ходити коло интересу видимо зъ того, що и 10 нѣмецкихъ родинъ прилучивъ до рускихъ и такъ до 200 душъ за однимъ разъ потягъ за собою. Хотяй я лично не бувъ въ Дакотѣ, але наколи я мавъ тôлько способности говорити зъ людьми приходячими зъ Сполуч. Державъ, томъ выробивъ собѣ понятіе, що тамъ усе вже добре забране, а що остало — не есть до ужитку. Въ томъ дусѣ говоривъ я нашимъ, — але на жаль имъ не помогло, ажъ ся лично не переконали.

Першу вѣстку о собѣ дали Нѣмцѣ, котрй написали до Nordwesten таке остереженя: „Подаемо до вѣдомости, що уведенй красными бесѣдами п. Юнга, выѣхали мы до Пôвнôчнои Дакоты 20 рускихъ а 10 нашихъ родинъ, а прибувши тутъ по шести дняхъ подорожи, цѣлковито розчаровали ся. Заподважено насъ (день ѣхалисьмо возою) мѣжь такй горы, де лише небо та камѣне побачилисьмо. Народъ ставъ кричати зъ розпуки. Нехотѣвъ корабель опустити — на силу насъ высадили на берегъ высокихъ пустарей. Котрй при грошахъ повернули, а безгрошевй змарнують ся. Хто хоче жите найти на земли, нехай не рушае ся зъ Канады, де кождый найде то чого шукае“.

Тое помѣстила нѣмецка газета „Nordwesten“ зъ 8. липня 1897 р. Число 426.

Дотеперь вернуло се чотыри родины нѣмецкй и самй оповѣдають, що видѣли на власнй очи. Кажуть, що тамъ жити не може чоловѣкъ. Усѣ нѣмецкй родины вернуть незадовго. — Що жъ зъ рускими? пытаю ся — та они самй не знають, що мають робити. Котрй не мають грошей — наняли ся де могли, а другй що зробляють не знати, бо нехочуть правды говорити.

Думаю, що сихъ кôлька слôвъ выстарчить на перестрогу нашимъ людямъ, и думаю, що не повиннй въ друге чужимъ людямъ давати уводитись и шукати лѣпшого вôдъ доброго. Якъ уже хто приѣхавъ до Канады, нехай добре затямить собѣ тое, що землѣ лучшои не найде по-надъ ту, що въ Канадѣ есть.

К. Генникъ.

Справы еміграційнй

ЗЪ КАНАДЫ.

Въ часѣ вôдъ 15. мая до теперь, прійшло до Канады по-надъ 5000 душь Русинôвъ, въ великôй части зъ Буковины, помѣжь котрыми есть велика сила бѣдакôвъ. Всѣ они поосѣдали вже на фармахъ. Понадъ 100 родинъ осѣло въ Yorkton, Man. и отворирили четверту велику руску кольонію. До теперь суть слѣдуючй великй рускй кольоніи: Edmonton — Edna понадъ 150 родинъ, Lake Dauphin, Man. понадъ 200 родинъ, Stuartburn, Man. понадъ 200 родинъ и нова въ Yorkton понадъ 100 родинъ. — Около 20. с. м. сподѣють ся въ Winnipeg нашихъ людей до 300 осôбъ, дня 3. с. м. всѣли они на корабель.

Зô Спол. Державъ прійшли до теперь слѣдуючй люде:

Зъ Mt. Carmel, Pa.
Иванъ Талпашь, Алексей Вархоликъ, Иванъ Хохолякъ, Романъ Слезѣнъ.

Зъ Mayfield, Pa.
Теод. Вахна.

Симъ разомъ поѣду я по нашихъ кольоніяхъ въ слѣдуючôмъ порядку: Stuartburn, Lake Dauphin, Yorkton, а въ септембрѣ заѣду до Edmonton.

О. Н. Дмитрôвъ,
467 Ross Ave.
Winnipeg, Man.

ЩО ЧУВАТИ ВЪ СВѢТѢ?

На Кротѣ нема ще жадного ладу. Хоть нѣбы вôйна Турціи зъ Греціею скôнчена и помѣжь тыми державами заключеный спокôй, однакъ такъ одна якъ и друга сторона стоять узброєнй готовй до поновного на себе нападу. Европейскй державы побоюючи ся загальнои европейскои вôйны старають ся полагодити ту справу, обѣцюючи вôдъ Греціи вытягнути грошѣ на сплату вôдшкодованя военного. Турція не хоче повѣрити обѣцянкамъ, и не хоче выцофати своихъ войскъ зъ Тессаліи доти, доки ѣй Греція не вырахуе центôвъ на руку. Колижь-бо Греція знищена и не мае грошей, тому то Россія радить, щобъ европейскй державы заплатили за Грецію военне вôдшкодоване, инакше наступить знову проливане людскои крови.

Тымчасомъ коли обѣ воюючй державы торгують ся надъ вынагородженемъ военнымъ, турецкй вôддѣлы Альбанцѣвъ нападають на землю сербску. — Сербскій міністеръ справъ заграничныхъ повѣдомивъ Турцію, що если еще разъ повторять ся того рода наѣзды, то сербске войско одержить розказъ до погони за напастниками ажь на [землю турецку, а тодѣ вся одвѣчательнôсть за тое впадо на Турцію.

ДВОХЪ НА ОДНОГО!

Японія и Ишпанія умовили ся, щобы въ разѣ потребы помагали собѣ взаимно противъ Сполученыхъ Державъ. Нагнавъ ихъ до того страхъ передъ Спол. Державами, котрй що-разъ бôльшій вплывъ мають въ свѣтовôй політицѣ. Японія боить ся, щобы Спол. Державы не апектовали выспъ Гавайскихъ, котрй самй хотять добровôльно прилучити ся до Спол. Державъ, яко осôбный стейтъ. Выспы (островы) тй лежать мѣжь Америкою и Азіею. На тыхъ выспахъ есть богато Японцикôвъ, отже Японія хотѣла бы ихъ для себе загарбати. Ишпанія знову боить ся, щобъ Сполуч. Державы не признали права стороны воюючои, и тымъ способомъ допомогли выбити ся имъ зъ пôдъ ярма ишпанского. Если бы Сполуч. Державы хотѣли заняти выспы Гавайскй, або узнати Кубанцѣвъ за сторону воюючу — въ такôмъ разѣ Ишпанія и Японія мають выслати свои фльоты, щобы бомбардовали американскй портовй мѣста. — Не знати якъ бы то скôнчило ся, чи Американцѣ не натрѣпали бы имъ порядно шкôру!

НОВИНКИ.

Честь але не кождому!

Все мае свои границы, но сервілізмъ (лаполизуньство) такъ шляхты галицкои якъ и славетного ряду автономічного галицкого, переходить вже границѣ. Галицка автономія, подоптана пôдло и гордо стопами „wielmożnych c. k. rządowych szlachciców“ за свое такъ низке пониженe, еще лѣзе и лиже пôдошвы тои ноги, котра ю въ чоло — мѣсце де розумъмае бути — такъ безчельно копнула. — Нотуемо сй строчки зъ нагоды именованя славетного pana Kazimierza „почетнымъ членомъ stolicy Galicyi miasta Lwowa“. Хто-жь не знае дѣяльности того панка Баденього? Мовь бы якій самодержець въ дикôмъ краю подоптавъ вôнъ всякй права; конституція въ Галичинѣ знесена, а на докладъ того и право юрисдиктичне зôстало знесене. — Хочете доказôвъ на се? Дивѣть ся на процесы повыборчй, котрй въ цѣлôй майже Галичинѣ ведуть ся. Всюды и всюды зôстали борцѣ за борбу за свои права позамыканй до вязницѣ, зъ вынѣмкомъ Чернѣева, де въ процесѣ засѣдали люде честнй, свѣдомй своихъ правъ, яко судіѣ присяжнй. — Кровь борцѣвъ за свои права лилась при выборахъ. Хто-жь проливъ тую кровь? — Ото той, котрому надають годнôсть „почетного члена“ мѣста Львова, столицѣ Галичины, пôдпанка якогось, зъ роду Италіянця чи татара. — Соромъ вамъ почтеннй члены рады мѣйскои мѣста Львова, если вы вже такъ низько упали-сте и лижете ноги свому гнобителеви!

— Минувшого тыждня повѣшено въ Wilkes Barre, Pa. литвина Петра Васалько, котрый бувъ тамъ знаный пôдъ назвою „страшный Петро“ и бувъ пострахомъ цѣлои части мѣста званои Georgetown. Васалько замордовавъ 15. сѣчня 1896 р. Поляка Куприсевича и процесъ той тягнувъ ся ажь до теперь. Пріятелѣ Васалька уживали всякихъ способôвъ, щобы его увôльнити вôдъ кары смерти, но все то ничь не помогло, бо справедливôсть мусѣла бути выповнена.

вины заставляють его боротись о свое истноване а на освѣту та добробытъ ему тяжко самому здобутись. Но, чи вôнъ помимо того може бути задоволеный? Говорять, що кождый чоловѣкъ мае свои хвилѣ, коли вôнъ есть задоволеный. Радôсть и бôль, щасте и нещасте чергують ся въ житю, якъ день и нôчь. Але нема такъ у чоловѣка, щобъ по бôльшôмъ якôмсь нещастю вôнъ могъ вôдчути бôльше задоволене. Нещасте его придусить, и вôдтакъ вôнъ не може радоватись, хоть бы дѣйсно ему щось радôстного трафило ся. А особливо, коли нещасте тревае довшій часъ, чоловѣкъ не есть въ станѣ вôдчути справдѣшнои радости. При повтаряючôмъ ся часто нещастю можна и охоту до житя стратити, що трафляе ся межи робôтниками деколи, хотя звычайно тягнуть они „свою лямку“. Прорывае ся и въ нихъ часомъ нута, котру такъ хорошо высловивъ Тома Гудъ въ пѣсни своѣй „О сорочцѣ“. Швачка такъ въ тôй пѣсни спѣвае: „Дайте вôдôтхнуть на хвилину, Запахомъ цвѣтôвъ, такъ любымъ, Надъ головою най маю сине небо, А травы килимъ пôдъ ногами, И чути позвольте хвилину, Якъ въ ту пору я чула, Коли, не знаючи нужды, не спиламъ, Що спацерь обѣду, Заступить не може“. И вôнъ хотѣвъ бы тогды мати иншй пріемности, вôнъ хотѣвъ бы чути ся щасливымъ. Въ фабрицѣ ему душно и вогко, въ хатѣ непріемно, тому й радъ бы побачити крайчикъ синого неба, котрого може й мѣсяцями не оглядавъ, та вôдôтхнути свѣжимъ повѣтремъ. Гей! труженнику! надармо ты бажаешь воздуху свѣжого, надармо преть ся твоя душа вôдъ фабрики, пороху, та дыму. Сиди тихо! За тебе вже поѣде панъ якійсь на купелѣ, за тебе вже хто иншій буде по людски бавитись та веселитись! Ты тôлько напружуй ся та працюй! Для тебе пріемностію житевою най буде шинокъ та пристрасть твоя!

Отто есть борба о бытъ! Шорстка дуже та панѣ та невмолима. Коли ты не уродивъ ся богатымъ, коли ты не змôгъ назбирати маеточку, а потôмъ припадково чи може и спекуляціею побôльшити его, то ты вôдсудженый вôдъ стола цивілізаціи, то ты не повиненъ мати людскихъ забагôвъ, анѣ знати приемностей краснихъ, анѣ марити не можешь о „краечку неба синього“. А другй мѣжь тымъ бавлять ся у всѣлякй збытки, у льокаѣвъ, въ убраня, въ моду, въ богатй помешканя. Побôчь збытку — нужда, побôчь маетку — бѣда, побôчь роскошей житевыхъ — голодъ, побôчь дармоѣдства — невтомима праця. А по обохъ сторонахъ и на богатôй и на бѣднôй дѣльницѣ, марнотравство силъ людскихъ. У богачѣвъ добровôльне, у нуждарѣвъ примусове, коли не могуть знайти для себе занятя. — Отто и есть борба о бытъ! „Радуй ся ниво неполитая!“ — скажу словами Т. Шевченка.

II.

Робôтникъ, якъ звѣсно, есть товаромъ. Фабрикантъ купуе его силу робочу, котра ему потрѣбна до вытвореня товарôвъ, черезъ котрй вôнъ доходить до маетку и значѣня. Вôнъ-бо вывозить свои товары на ринки свѣтовй, тамъ ихъ продае, а зыскъ якій ему зôставъ ся, въ части хова е, а въ части вкладае въ интересъ, щобъ его росширити и бôльше грошей заробити. У него все грôшь та зыскъ. Не зважае зовсѣмъ на те, чи робôтникъ за одержану плату може выжити. Вôнъ дивить ся тôлько на те, щобъ въ вôйнѣ зъ другими фабрикантами вôнъ выйшовъ цѣло. Коли видить, що въ борбѣ ему тяжко такъ остоятись, щобъ вынѣсъ зыски значнй, вôнъ лучить ся зъ другими въ картелѣ, рінґи, трусты, синдикаты, котрй головно мають на цѣли его высоку стопу житеву обеспечити, а робôтникôвъ примусити до мовчаня та плаченя тôлько за товары, кôлько они въ спôлцѣ съ собою (фабриканты) подиктують.

Коли въ той способъ приходить до спôльности мѣжь фабрикантами та промысловцями, то робôтникамъ лишае ся також тôлько одинъ способъ выйти зъ свого притѣсненого положеня, а то спôльнôсть та взаимне порозумѣне. Але о спôльнôсть та о взаимне порозумѣне мѣжь робôтниками тяжко. Вправдѣ есть вже множество всѣлякихъ робôтницкихъ товариствъ, але спôльности еще не видимо всюды. Борба о бытъ ту дѣлае також крôмъ темноты та широкои несвѣдости. Кождый зъ робôтникôвъ хоче достати працю, однакъ не всякій еѣ достане. Рахують, що кождому десятому годѣ достати роботы. А тй, що вже еѣ мають, радй суть, що мають за що прожити, памятаючи о тôмъ добре, що за якійсь часъ прійде ся роботу опустити, чи черезъ заведене новои машины, чи черезъ крізы, чи може й черезъ страйкъ. Робôтники почувають непевность свого зарôбку, и зовсѣмъ справедливо, бо можуть рôжнй часы прійти. Можуть надѣяти ся всѣлякихъ змѣнъ. Що однакъ ихъ найбôльше вѣдай пригноблюе, то обава, що можуть прійти до ихъ заводôвъ другй робôтники, котрй згодять ся за о много менчу платню у фабриканта робити. И дѣйсно, се есть на правду сильно зворушуюче, та обурююче, видѣти, якъ братъ противъ брата боре ся, замѣсть того, щобъ подати ему свою руку до устиску. Неразбираюча въ пѣчôмъ дѣйснôсть показуе однако зовсѣмъ щось противного, а то борбу мѣжь самыми робôтниками, дуже тяжшу, якъ мѣжь фабрикантами и фабрикантами. Оденъ другому робôтникъ заваджае, и тому кождый радъ бы другого вытиснути. „Механічный“ ткачь боре ся противъ ремѣсника-ткача, незайнятый або зле оплачованый противъ зайнятого або лѣпше оплачованого, и такъ въ кождôмъ заводѣ, на цѣлôй лініи. А капіталісты зъ того корыстають, вкорочуючи платню робочу такъ, якъ лишь дасть ся. Они бы зменчили еѣ до нулѣ, если бы тôлько удало ся. Але плата робоча не може впасти нисше средствъ, якй суть конечнй до утриманя житя, бо инакше повстае еміґрація, повздержливôсть вôдъ родженя дѣтей, зменчене числа робôтникôвъ черезъ нужду, котра дуже зменчуе подажь робочихъ рукъ, а тымъ самымъ и пôдносить робочу плату до давнѣйшого. Се показуе докладно, що основою теперѣшного житя есть борба о бытъ. Такъ насъ учить Лясаль. Много въ тôмъ правды, але ще не вся, бо колебаня платы робочои вôдбувають ся въ дуже короткôмъ часѣ, отже и пôдростаюча молодѣжь не въ силѣ еще заступити погибшихъ! Досыть того, що одинокимъ чинникомъ, котрый регулюе плату робочу, есть сама нужда. При збôльшенôй платнѣ наплывае людность робоча и обнижуе цѣну силы робочои, при зменшенôй побôльшуе ся нужда та смертельность, котра слѣдуе за нуждою, якъ за чоловѣкомъ тѣнь въ ясну днину. Робôтники стоять безраднй супротивъ жорстокого права попыту та подажи, его змѣнити они не въ силѣ; однакъ можуть поправити свою долю пôднесенемъ своеи стопы житевои. Объявы такого полѣпшеня мы видимо скрôзь въ европейскихъ та американскихъ цівілізованыхъ державахъ, хотя, кажемо се отверто, стопа житева у робôтникôвъ значно не пôднесла ся.

(Дальше буде).

Погоня за золотомъ.

На Аляшцѣ, на пôвнôчь Америки, вôдкрыто богатѣ поклады золота. (Аляшку купили Сполуч. Державы вôдъ Россіи кôлька лѣтъ тому назадъ за 20 міліонôвъ долярôвъ.) Коли вѣсть о знайденю копалень золота рознесла ся по Америцѣ, въ тôй хвили сотки людей выбрало и выбирае ся до Аляшки, щобъ пробувати щастя, чи не зôстане ся въ короткôмъ міліонеромъ. Поля тыи золотодайнѣ знаходять ся въ околици Klondike. Кораблѣ ѣдучѣ до Аляшки суть по просту запханѣ пасажирами, хотяй перевôзъ зъ San Francisko коштуе парусотъ долярôвъ.

Новый панцирь.

Американець Францъ Вестернъ придумавъ панцырь, вôдъ котрого вôдбиваютъ ся карабиновѣ кулѣ, котрѣ пробиваютъ на метеръ грубый пень дубовый. Винахôдникъ продукувавъ ся зъ тымъ панциромъ, и казавъ стрѣляти до себе зъ такого карабину, а куля вôдбивала ся вôдъ панцыра якъ горохъ вôдъ стѣны. Навѣть гине сила удару въ тôмъ панцыри, бо Вестернъ не порушивъ ся навѣть за нимъ, а для лучшого доказу повѣсивъ панцырь свобôдно передъ зеркаломъ и стрѣлявъ до него. Куля вôдпала вôдъ панцыра а зеркало лишило ся цѣле.

— Въ Пештѣ на Угорщинѣ закôнчивъ ся великій процесъ противъ 12 невѣстъ и 2 мужчинъ, оскаржены о збродню троєтельства. Четверо зъ нихъ и то самѣ невѣсты зôстали сказанѣ на кару смерти, одна на вязницю на цѣле житє, прочѣ-же на 6 лѣтну вязницю. Такъ невѣсты якъ и мужчины потроїли своихъ мужей жены и найблизшу родину, щобы грошѣ на котрѣ були заасекурованѣ по ихъ смерти достати.

— Страйкъ угглярôвъ въ девятьохъ стейтахъ не лишень не зменшае ся, але збôльшае. До теперь застрайковало до 370 тысячь угглярôвъ. Теперь знову доносять, що въ Northern, Cambria, где есть лишень одинока копальня на цѣлу околицю, замкнено тую, бо 2000 робôтникôвъ, котрѣ тамъ працювали, застрайковали. Другій унія робôтникôвъ помагае страйкерамъ и такъ унія робôтникôвъ теслярскихъ на конвенціи въ Филадельфіи призначила 500 дол. для страйкерôвъ.

— Въ Riverton, Ala. линчовано нѣгра Jamesa Williamsa, за збродню гвалту якои ся допустивъ на одной бѣлой женщинѣ. Jamesa привязали до дерева и кулями зъ стрѣльбъ и револьверôвъ подѣравили его якъ решето. Обуренє противъ нѣгрôвъ було такъ велике, що бѣлѣ мешканцѣ освѣдчили, що если нѣгры не вынесуть ся зъ мѣста, то всѣхъ выстрѣляютъ. Погроза тая такъ перестрашила нѣгрôвъ, що богато зъ нихъ заразъ опустило мѣсто.

Лихе право.

Въ вязници повѣту Kings вôдъ 1. сѣчня, то есть вôдъ дня, въ котрôмъ выйшло право, забороняюче вязнямъ працювати — 20 арештантôвъ достало помѣшаня змысловъ. Одинъ по другимъ варіовали. Въ одномъ тыждни зôйшло зъ ума якъ 9 арештантôвъ лишь для того, що зневоленѣ були пересиджовати въ цѣлковитôй безчинности.

120 людей утопило ся.

Доносять, що хинскій паростатокъ „Scrihongan", въ дорозѣ зъ Singapore до Малики розбивъ ся дня 19. червця о подводнѣ скалы. 120 особъ згинуло, мѣжъ ними и капитанъ корабля, а прочихъ подорожныхъ выратувавъ перeѣжджаючій корабель.

Спѣшать ся.

Закимъ новый біль тарифовый набере правнои силы, спѣшать ся импортеры заграничныхъ товарôвъ и спроваджують ихъ масами. Цѣловый урядъ зôбравъ послѣдными часами до пôвтретя міліона дол. оплаты вôдъ заграничныхъ товарôвъ. Чимало кораблѣвъ спѣшить ся, щобъ якъ найскорше добстати ся до порту зъ дорогими ладунками, закимъ нова устава вôйде въ житє. Если корабль насиѣтъ на часъ, то импортеры заощадять сотки тысячей долярôвъ.

— Въ Newark-у, N. J. замордовавъ минувшого тыждня Андрей Малинякъ, Словакъ, Михаïлку Кмецъ, жену тамошнього сальонисты. Малинякъ залюбивъ ся въ Михаïлки Кмецъ, а коли переконавъ ся, що Михаïлка ани на очи не хоче его видѣти, закравъ ся въ ночи до покою где спала и тамъ застрѣливъ ю. Малиняка злапано того самого дня и осаджено въ вязници. Не хоче принимати жадного ѣдженя и хоче заморити ся голодомъ, бо каже, що если бы знавъ, що забивъ на смерть Михаïлку, бувъ бы заразъ и собѣ кулю въ голову вппакувавъ.

— Дентисты въ Японіи вырываютъ зубы безъ помочи инструментôвъ, послугуючи ся лишь одними пальцями и вырываютъ они такъ зручно, що въ случаю потребы вытягають на одну минуту 5—7 зубôвъ однымъ за другимъ. Японцѣ учать ся вырывати зубы такимъ способомъ: Въ дошку зъ мягкого дерева вбиваютъ гвоздѣ, затѣмъ дошка кладе ся на пôдлогу, а ученикъ, будучій дентистъ, повиненъ большимъ и указательнымъ пальцемъ правои руки вытягнути вбитѣ гвоздѣ одинъ за другимъ такъ, щобъ дошка не поруxала ся. Подôбнѣ пробы повтаряють ся часто и вытягане гвоздей поступае зъ чимъ разъ твердшихъ дощокъ, доки ученикъ не набере вправы, щобъ мôгъ вытягати зубы зъ людского тѣла.

Машина до доєня коровъ.

Машину до доєня коровъ выйшли и опатентували въ Нѣмеччинѣ. Така машина есть уже въ ужитку въ маєтности Фріцофъ. Помпу воздушну порушае льокомобіля о силѣ 3—4 паровыхъ коней, а вôдъ помпы розходять ся металевѣ руры на около стайнѣ, а вôдъ нихъ гутаперховѣ руркы. Конецъ тыхъ рурокъ закладають ся на дôйки коровъ, а выпомповане воздуха наслѣдуе цѣлкомъ ссане теляти. Коровы доять ся спокôйно, а выдôй есть бôльшій и чистѣйшій якъ при доєню руками.

— Хто вишле за Календарь „Союза" най всей часъ вôдошле грошѣ на руки секретаря „Союза" о. Ив. Ардана. Якъ хто схоче купити еще Календарь може достати за 25 цнт. у менеджера Адреса така:

Rev. John Ardan
225 Warren Str.
JERSEY CITY, N. J.

Вѣсти робôтничі.

— Хотяй поволи, але значно збôльшаєсь великій страйкъ майнерôвъ при мягкôмъ вуглю. Прирôстъ числа страйкуючихъ можна приписати двомъ причинамъ. По перше, що организаторы страйку звернули цѣлу свою увагу на тѣ Станы, въ котрыхъ робôтникамъ жилось еще яко тако и тамъ ихъ було посыкати для себе а особливо звернути свою увагу на Станъ W. Virnia. Въ тôй цѣли выслали они тамъ Е. В. Дебса и Магона предсѣдателя товариства робôтникôвъ занятыхъ при уличныхъ каракъ, щобъ агитували въ користь страйкуючихъ. Е. В. Дебсъ, знаный есть яко вплывовый бесѣдникъ и длятого, коли вôнъ лишь появивъ ся въ Fairmont, W. V., де мавъ промовляти до зôбраныхъ робôтникôвъ, обгорнувъ продуцентôвъ не малый страхъ, бо по вôдбиеніемъ платнѣ зъ початкомъ страйку робôтники ихъ лишили ся при роботѣ и они робили добрый бизнесъ въ виду великого браку вугля. Хотѣли проте перешкодити ему въ агитаціи. Длятого зажадали вôдъ майора мѣста, щобъ вôдобравъ право вôльности слова, значить заказавъ му промовляти. Але се не стало ся.

Зъ другого боку страйкуючѣ видячи, що часть нерозумныхъ товаришѣвъ не покинула шуфлѣ та піки а робить дальше — збирають ся масами, сотками и йдуть передъ копальнѣ, де працює ся, щобъ прочихъ робôтникôвъ будь словомъ, будь страшными грозьбами змусити пристати до нихъ. То мае свôй успѣхъ. Коли така маса — 600 хлопа — грôзного люду появилась передъ копальнями въ McGovern, працюючѣ тамъ робôтники такъ настрашили ся, що одинъ зъ нихъ повтѣкали до поблизкого лѣска, другѣ знова покинули роботу. Славяне пристали ся сейчасъ до страйку, а Американцѣ и Нѣгры остали при роботѣ. Хто-жь ту вôдбирае Американцямъ роботу?... То само намѣряють страйкуючѣ зробити зъ робôтниками, котрѣ до сего часу роблять въ копальняхъ New York and Cleveland Gas Coal Co., котрои президентомъ есть впертый и бещельный, якъ польскій шляхтичъ гавальдійт De Armit. Вôнъ змѣрковавъ, що грôзна товпа безробôтныхъ може змусити его робôтникôвъ уступити и пристати ся до страйку, длятого обставивъ свои копальнѣ вооружеными шерифами. Коло самои копальнѣ въ Turtle Creek есть ихъ тамъ 35, котрѣ за заплатою готовѣ кождои хвилѣ стрѣляти до бѣдного люду. Ще бôльшѣ гвалты завдають ся американскôй вôльности. 20. с. м. коли вôдбувавъ ся митингъ въ Turtle Creek, прийшовъ на галю констабель и вручивъ двомъ организаторамъ „injunction". Двохъ внишихъ Jacob Shmid и Harry Morgan мусѣли богато утѣкати передъ суперинтендентомъ и констаблями, котрѣ ихъ хотѣли поймати.

Але и тое не помагае. Робôтники не хочуть и не думають навѣть уступити. Одинъ майнеръ, котрый дня 21. с. м. явивъ ся въ головнôмъ бюрѣ страйку, сказавъ тѣ слова: „То остатна напна проба, и скорше умремо зъ голоду якъ пôддамо ся. Если зôстанемо побитѣ, то попадемо въ невôльництво, зъ котрого хиба нѣколи не будемъ могли пôднести ся."

— Продуценты заходять ся коло того, щобъ вôдобрати право вôльного голосу провôдникамъ робôтникôвъ.

— Майнеры скорше зъ голоду згинуть якъ уступять.

— Загальне заинтересоване ся страйкомъ.

— Вôоруженѣ шерифы въ роботѣ.

— Wilkes-Barre, Pa. Компанія Lehigh & Wilkes-Barre замкнула 19. с. м. свои копальнѣ, въ наслѣдокъ чого 1000 робôтникôвъ остали безъ занятя.

— Sharon, Pa. Майнеры копалень Fiber, Westerman, вôтрадноп застрайкували. Майже въ цѣлôмъ повѣтѣ Mercer не робить ся.

— Въ Scottdale Iron and Steel Co. застановили робôтники роботу, бо фирма не хотѣла пôдписати скалѣ платнѣ уложенои унією „Amalgamated Association".

— Страйкъ въ фабрицѣ La Belle Steel Co. въ Allegheny скôнченый, коли обѣ стороны погодились.

— Робôтники фабрики Anderson, Du Pny and Co. въ McKees Rocks позволили собѣ знизити платню и вернули назадъ до роботы.

— Вже 34 фірмъ, що роблять въ своихъ фабрикахъ рôжнѣ вырoбы желѣзнѣ, пôдписали скалю платнѣ пôсля „Amalgamated Association".

— На Connelsvill-скôй околици робить ся досыть добре. Минувшого тыждня палило ся въ 10,995 пецахъ а выпалено 107,918 тонъ коксу.

— Въ Оливеровыхъ фабрикахъ въ Пітсбургу на С.С. робота вже давно булабъ пустила ся, але въ наслѣдокъ недостатку вугля фабрики останутъ позамыканѣ ажь страйкъ скôнчить ся.

— Велика фірма пітсбурска Jones & Laughlin пôдписала скалю платничу, установлену товариствомъ „Amalg. Assoc." и около 5000 робôтникôвъ вернуло до працѣ.

СМѢХЪ И ПРАВДА.

Учивъ капраль рекрута екзецирки. Бѣдный рекрутъ бувъ збитый, що немôгъ дальше анѣ одного слова спаматати. Розгнѣваный капраль кричить:

— Ты, рекрутеке ухо, скажи но менѣ, на що маешь голову?

— Мельдую послушнѣ, пане капраль, щобы ми галѣрь не спавъ.

ЗУБЪ ЗА ЗУБЪ.

— Що тамъ таке провадите на шнурку?

— Слоня!

— Якто слоня, адже-жь то оселъ!

— То чомужь мене дурно пытаешь?

— Бо менѣ дивнымъ выдавало ся, щобы оселъ провадивъ осла.

ВЪ МАЙНАХЪ.

Басъ до робôтника: — Вы менѣ зовсѣмъ не подобаєте ся. Бо якъ уважаете себе за те саме що и я — то вы великій оселъ.

Мати: — Якъ не посидишь Ивасю спокôйно, то достанешь вôдъ мене и вôдъ тата въ скôру.

Ивасъ: — Овва, велика менѣ штука! Двохъ на одного.

Де-що цѣкавого.

— Въ Америцѣ теперь золотѣ часы.

— Хто мае $1000 готôвкою, безъ жены дѣтей а трохи спрыту, най мандрує до Аляски, тамъ теперь зберають золото.

— Бôльше якъ $400 выплатили хлопцямъ въ Tlint, Mich. за то, що нищили воробцѣ.

— Двохъ Американцѣвъ объѣхали недавно въ 10 днихъ 1000 миль на байсиклахъ.

— Сего року студіюе 50 американськихъ дѣвчатъ на берлинськôмъ университетѣ.

— Кубанцѣ высадили въ повѣтре недавно потягъ колѣйовый, котрый вѣзъ $200,000 золотомъ. Забрали грошѣ и купили за нихъ богато куль на Ишпаньцѣвъ.

— Чи поѣдете до Аляски чи нѣ, але за „Свободу" таки пришлѣть предплату.

— Въ Lancaster Co., Pa. зрубали недавно дерево, котре въ перерѣзѣ було грубе 9 стôпъ; галузе покрывало чверть акра землѣ. Дерево то мало бути 300 лѣтъ старе.

— Коли въ Nelson, B. E., перечитано одному мордерцьови засудъ смерти, сказавъ вôнъ зимно: та добре, може хто мае трошки бакуну до жуваня.

— Въ Tifflin, O. повѣсила ся жена богатого фармера. Она була протестанка а вôнъ католикъ и жадавъ, щобъ всѣ дѣти выховувались въ католицизмѣ. Не могла зъ тымъ згодитись и повѣсилась. Православнѣ агітаторы най знають, до чого доводить фанатизмъ релігійный.

— Въ Чікаго одна панѣ выйайшла машину, котрою въ протягу години можна вымыти и высушити 2000—4000 штукъ посудинъ.

..ъ напрямѣ посту- заселенє Америки.

…стна то рѣчь, що кож- …мля мусить пережити …змѣны. Знаемо зъ исто- …що въ давныхъ ста- …ыхъ часахъ переселяли …ароды. Зъ Азіи вандру- … люде на поселенє до …опы. И въ Европѣ блу- … зъ мѣсця на мѣсце, … въ концu осѣдали на …о и такимъ способомъ …или села, мѣста, краѣ …ержавы. А знову суть …зы, що народъ розмно- … ся, доходить до повнои …, стае великимъ, а по- …ъ мало-помалу вяне ажь …ане, умре якъ кождый …овѣкъ. Въ Америцѣ на- … ще не осѣли на стало. …ынѣ такъ, але на бу- …ость нѣ.

…озьмѣмъ передъ себе …ту Сполученыхъ Дер- …ъ и судѣмъ. Всхôдни …ѣ, потôмъ пôвнôчни суть …ыше залюднени якъ за- …ъ и полудне. А чому …ъ? Чи захôдъ и полудне … суть такъ добрѝ якъ …нôчь и всхôдъ? Навпа- … захôдъ и полудне дають …ыше условинъ до житя …жь всхôдъ и пôвнôчь.

Причины треба глядати …инде. Горожане тои зем- … прійшли зъ Европы и …ѣдали заразъ на побере- …ахъ морскихъ, коло зали- …въ, посуваючись въ мѣру …людненя до середины, …къ, що близшій приморскій …аѣ на всходѣ залюднили … скорше якъ захôдъ або …олудне.

А тая вандрôвка до се- …едины треває и нынѣ. И- …ѣть черезъ Америку по …рахъ желѣзничихъ а по- …ачите, що по каждôмъ боцѣ, …о двѣ або три милѣ знай- …ето осаду. Идѣть опôсля … рôкъ а побачите кôлька …садъ бôльше до середины. … такимъ способомъ люде …ближають ся все до заходу … полудня. Але той прудъ … есть причиною, щобъ …юде такъ розмножували ся … черезъ те чимъ разъ даль- … на захôдъ творили оса- …

А если бы и тое було …ною то не въ такôй …ли въ якôй прираста- … осады до середины. …ичина лежить де-инде. …ою причиною есть спо- …бъ господарки.

Знаемо, що перші народы …нимали ся пастырствомъ. …сли худобу, а коли вже … було для неи поживы, …ереганяли еи дальше. И …права ролѣ першихъ на- …дôвъ була така сама. Ко- …и люде выкористали дары …рироды, переселювали ся …а инше мѣсце, де ще лю- …дей не було, а де земля …була богатша и тягнули зъ …неи зиски поки ся дало.

Таке и ту маемо.

Американьскій фермеръ …ыссе землю, тягне зъ неи …орысти, але еи не справить, щобъ она и на дальше при- …носила зыски. Коли вже выссавъ зъ неи всѣ соки йде … одну межу дальше. Найде собѣ добру землю и госпо- дарить знову на давный ладъ. Высcе тую, знову еи поки- дае и йде дальше. За нимъ йдуть желѣзничи сѣти, щобъ мôгъ збувати свôй товаръ. Такъ то йде помалу, ажь фермеръ перейде зô всходу на захôдъ а зъ пôвночи на …олудне.

За нимъ прійдуть и инші, покуплять выжитѝ землѣ, бу- дуть бороти ся зъ бѣдою и ажь по довшихъ часахъ, ко- ли справлять землю стане ся она цѣнною и ажь по- тôмъ коли еи власноручно справить, зачне еи любити, стане до неи немовъ при- кованый и заложить собѣ свою сталу селитьбу.

Доки природа дае сама богацтва безъ людскои по- мочи, доти нѣхто не буде старати ся еи управляти.

Чимъ есть нынѣ пôвнôчь и всхôдъ для Америки, тымъ въ короткôмъ часѣ стане ся для тои землѣ полудне и захôдъ.

Хто нынѣ поселює ся безпосередно въ штейтахъ заходу або полудня, той бôльше зискае, бо буде мôгъ выбрати землю зъ богатства закимъ зближить ся до него прудъ кочôвничій.

Що такъ есть а не инакше, можемо подивити ся на просторы нашои землѣ. Ту въ купцѣ нагромаджене бо- гато народу а захôдъ и по- лудне ще неткнутѝ. — Що колись помалу захôдъ и по- лудне Америки залюднить ся и буде тымъ чимъ есть теперь пôвнôчь и всхôдъ, на се нема сумнѣву.

Здоровѝ гадки.

1) Если кого ненавидишь, не повиненъ-есь о нѣмъ го ворити.

2) Той не есть способный до доброго чину, хто не любить другимъ добре ра- дити.

3) Коли чоловѣкъ есть въ блудѣ а не хоче ся дати переконати, тогды оказуе свою злость.

4) Есть се святою прав- дою, що чоловѣкъ мѣшаючи ся въ чужѝ интереса, ро- бить тое звычайно въ замѣ- рѣ шкодженя.

4) Не суди чоловѣка зъ поверхности. Часто пôдъ усмѣхомъ крые ся смутокъ а неразъ понурый, острый взôръ крые спокôй и ра- дость.

Молись, трудись, учись, до „СОЮЗА“ запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, „СВОБОДУ“ читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, тôлько грошь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому“, ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . Буде въ васъ.